

benne van verseiben, benne van képeiben. A munkák pluszt hordoznak. Ez a plusz nem lehet más, mint a lényegülés. Lényegülés az átlag léten túlival.

Mindenki sétált már önmagával beszélgetve az utcán, beszélgetett Istennel, vagy tanakodott sorsának fordultán, cammogásán. Csaba leírta. Ennyi...

A barátok nem csak szükség idején teszik tiszteletüket. Kocsis Csaba állandó várakozásban van. Várja, hogy kopogtassanak. Barátok és nem barátok. A Barátok száma véges, a szellem szabadsága végtelen.

Heidegger szerint a műalkotásból ismerjük meg a világot, nem pedig a világból az alkotást.

Tessék, lássék: íme az ember! (*Kocsis Csaba: 12x12 mondat a barátságról. B. Tónus Bt., Budapest, 2006. Tervezte és kiadta: Gombos Ferenc.*)

BÍRÓ GYULA

„A SÉTA NEGYVEN NAPJA”

Penckófer János kötetének címe (*Boldogasszony-tenyere*) egyszerre hordoz magában szakrális jelentést és utal egy virágnévre, a Boldog-asszony papucsára, alcíme pedig (*Sétaminta érc- és cimbalombangzatban huszonegy számozott helymegjelöléssel*) szervezőerőként fogja össze a negyvenegy verset, amelyek közül huszonkettő sorszámozott. A többi verset a kötetben visszavisszatérő lenyomat jelöli. Ennek alapján az olvasó egy új szerkesztési elv mentén olvashatja a kötetet, ha pedig a számozás segítségével összeolvassuk a kezdősorokat, akkor egy új szöveg keletkezik. A versek térképpé állnak össze, a tájékozódást szimbolikusan használt közterület-nevek segítik, mint például Angyalszáj utca, Szentláp utca, vagy Külsőpázsit. „Olyanná vált az egész városközpont, mintha versből építették volna sétálóutcáit” – írja a szerző, s ezeken a félig materiális, félig transzcendens utakon tart az önmegismerés, önfelfedezés élménye felé.

A számozás fontos kapcsolódási pont Balassi költészetéhez, amelynek sajátja volt a számszimbolikus komponálás eszméje. Penckófer már a kötet elején – szabadon – idéz a reneszánsz költőtől: „Éneklém ezeket elkeseredett szívvel, / Várván Úr kegyelmét fejemre szent lelkével; / Tétova bújdosván, / Bűnömön bánkodván, / Tusakodván ördöggel.” Balassi vallási lírájának személyességét megragadva a költészet teológiával való összekapcsolását hangsúlyozza, bár ez nem új keletű vívmány. A poétika alárendelése a teológiának, a teológiai számszimbolika alkalmazása ama nézetnek felel meg, amelyet Boccaccio a

Dante életében így foglalja össze: „A költészet tulajdonképpen teológia.” Mégpedig titkos értelmével: „Ugyanabban az előadásban feltárja magát a szöveget, de a titkos értelmet is, ami a szavak eredeti jelentése mögött rejtőzik: és így egyazon időben a titkos értelemmel a bölcsesket foglalkoztatja, a szó szerint való szöveggel meg az együgyű lelkeket vigasztalja. A teológiai szimbolizmus egyik útja a számszimbolikái” – olvashatjuk Horváth Iván *Balassi költészete történeti poétikai megközelítésben* című munkájában.

Az ember–Isten kapcsolat, vagy inkább annak hiánya fontos eleme Penckófer költészetének, bár az ő számokkal való játéka nem ugyanazon az utalásrendszeren alapszik, amelyen Balassié. Kétségei azonban neki is vannak: „Hát inkább nem beszél. 'Ha testen-é, / ha testen kívül-é', ha ultrarövid / hullámn egy miszközetítéssel, / vagy egyetlen szem műstár- avagy / virágmagba zárt tudással, 'nem / tudom, az Isten tudja', de ő ezt a / májusi egekbe tágult összefüggést / úgy veszi ábrázatára, úgy szövi a / legbensőbb szavaiboz, hogy sejtí, / érzi, tíz nap múltán biába lélek a / szél...” – írja az *Amikor bizonytalanság-érzése csökkent, mert a mennybemeneteli miszközetítés tágabb ismeretek igazságairól győzte meg, ám egy kivirító pünkösdirózsza mégis visszaállította kétségekből-félelmekből felépült tudását* című versben.

A kötet ajánlása sem kerülhette meg a versek vallásos titkának feltérképezését: „Penckófer János verseiben a vízióvá táguló vallomás saját mitológiát formáz. 'Beszédlát(om)ása' a 'titkok kapuján túli bazába' tekint, ahol lírájának intuitív tudása, lelki-szellemi egységérzése összefűzi a személyest a megsejtett egyetemessel. Sajátos idődimenziót alkot. Érintkezik lírájában az ősi, az archaikus és (poszt)modern. Mondatai magukba foglalják a kimondás és a kimondhatatlanság örök feszültségét, hiszen úgy is lehet, hogy 'semmit sem ő alakít, mert nem is ő beszél, hanem a sűgás’” – írja Papp Endre. A különböző beszédregiszterek keveredése a kötet egészére jellemző. Az archaikus nyelvhasználat a 21. századi beszédkörnyezetben a költő belső utazásának feszültségét hozza felszínre. A görög mitológiához való kötődés is jelen van, például az *Egy lélekutazó balesete köré teremthető reklámlehetőségekről, valamint a hirtelen jött kibernetikus káosz hermészi tulajdonságairól* című versben, ahol Penckófer az utazás hermészi emelkedettségét hangsúlyozza. Hermész, az istenek követe, halottak kísérője az Alvilágba, az üzenet pedig, amit a versben szereplő én mint médium közvetít, csak valamiféle tudaton kívüli, eszméletlen, élőhalott állapotban juthat felszínre.

Penckófer lírájában az üzenet különböző médiumokon: SMS-en, tv-n, vezetékeken, mobilokon keresztül jut el a befogadókhhoz. Ezek a technicizált világ kötelező tárgyai, ugyanakkor a költő mindent megtesz, hogy kiiktassa ezeket az életéből.

Hit- és igazságkeresése során hosszú utat jár be, s eközben olyan kérdéseket feszeget, mint a kommunikáció, a beszéd és az információ összefüggései. Ezek befogadásához szinte minden érzékszervre szükség van. Fontossá válik

a taktilis érzékelés, mert amikor a nyelv és a beszéd már nem nyújt elegendő információt a kommunikációhoz, a tapintás lép a helyébe. Séta közben, ami mindig magányos, a beszéd és a város tereit különválasztja, megnyitja és egybemossa. Ehhez eszközként használja a nyelvet, mondatköltészetében ezt sortördeléssel, átvitellemel érzékelteti. Így válik a séta egyben fizikaivá és spirituálissá: „*Miközben egy mondat / terén átsétál a délután / utáni pillanatban. Az én még / tovább olvassa magát, egy / padon ül, valami árny fordul / rá épp az Angyalszáj utca / felől.*” Hogy éppen ő az, aki bejárja – be kell járnia – ezt az utat, nem véletlen. A megszólítotttság tudata végigvonul a kötetben. A költő saját szerepét játssza, és komoly megpróbáltatásként éli meg önmaga eljátszását. A színpad, a szerep, a játék a posztmodern sajátosságait alkalmazva, időről-időre felbukkan ebben a lírában, például a *Saját szerepében, mikor a várszínpad az égi zsinórpadlással ért össze, s mint egy régi darabban a főhős, rádöbben: az önismeret útja mindig visszaút* című versben.

Az én rétegeit próbálja lebontani, igyekszik annak legmélyére vagy még annál is mélyebbre hatolni. Az én határain túlról érkezett üzenetet és a költészetet összekapcsolja („énrenyitő vers”), és felteszi a kérdést: Mi a költészet? Mitől költészet a költészet? Majd válaszol is rá: „*Egy sűgött mondat ez a sárkány(légbajó), / a tiszta költészet formája, ami nem is / létezik talán.*” A szavak jelentésével és hangzásával való játék során különböző értelmezési lehetőségeket teremt. Az általa alkotott összetett szimbólumrendszert végig következetesen használja. Például a gyilkolás motívuma hangsúlyos szerepet kap, a gyilkolás aktusában a szó fegyverként funkcionál. Ám a költő egyszerre gyilkos, áldozat és igazságkereső: „*És mégis visszajáró vagyok, mint a gyilkos, / akit izgalomba hoz a régi hely. Lassan / balad, érzi, hogy a séta léptei / között mennyi, de mennyi új meg / újabb találkozás rejlik. Így vagyok / egyszerre gyilkos, áldozat, s az igazságot / kergető bobóc...*” – írja *Melyben már egy esetleges találkozás lehetősége is ingerültté teszi, melyben a bűnrészességen ugyancsak túllép, és ez a Műtómozi mindenhatóságát jelzi* című versében. Egyidejűleg taglal költészeti és szubjektumszemléleti kérdéseket, amelyeket bonyolult allúziós szövedékkel fon át – ugyanakkor spirituális útkeresés is ez a kötet. (Penckőfer János: *Boldogasszony-tenyere. Magyar Napló Kiadó – Írott Szó Alapítvány – Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség, Budapest, 2005*)

RISKÓ ÉVA